

Ministru prezidenta Krišjāņa Kariņa runa Saeimas debatēs par 2020. gada budžeta likumprojekta izskatīšanu 1. lasījumā

Cienījamā Saeimas priekšsēdētājas kundze! Cienījamās deputātes! Godājamie deputāti! Ministri! Kolēģi!

Izskatot 2020. gada budžeta projektu, es gribētu vispirms nedaudz parunāt par kontekstu, kurā mēs to pieņemam.

Atcerēsimies, kas ir mūsu valsts vispārīgais mērķis. Tas ir sasniegt Ziemeļvalstu labklājību. Mēs ticamies, mēs strādājam un mēs sasniegsim šo Ziemeļvalstu labklājību. Padomājam par to, kas ir noticis pēdējos nepilnos 30 gados.

Pirmais posms – mūsu valsts atguva savu neatkarību. Visi šajā zālē atceras šos laikus.

Pēc tam notika pāreja uz tirgus ekonomiku. Tas nepagāja bez cīņiem. Privatizācijas process nebija bez kļūdām, bet tas noveda līdz tam, ka kapitāls atgriezās privātajās rokās.

Trešais lielais posms bija mūsu pievienošanās Rietumu sabiedrotajiem Eiropas Savienībā, NATO. Tas prasīja daudz gadu ļoti mērķtiecīga darba, kur vairākas Saeimas un valdības strādāja, lai sasniegtu šo mērķi.

Ceturtais posms mums bija daudz smagāks. Tas nāca ar pasaules finanšu un ekonomikas krīzi. Un šī krīze bija jāpārvar arī Latvijā. Tas mūsu iedzīvotājiem maksāja dārgi. Bet izvēles nebija, un mēs to arī izdarījām.

Tagad, kad mēs esam šo krīzi pārvarējuši, esam piektajā posmā – es to sauktu par sistēmas sakārtošanas stadiju. Mums beidzot tam ir laiks, ir ekonomiskā izaugsme. Budžets aizvien vairāk pildās. Mums ir iespēja ne krīzes, bet miera apstākļos sakārtot tās sistēmas, kuras pēdējo gadu laikā nav bijis laika, enerģijas – es nerunāšu par vēlmēm – sakārtot līdz galam. Tas ir tas, ko mēs kā valdība šobrīd darām.

Veidojot valdību mēs teicām: "Mūsu nultā prioritāte ir finanšu sektora sakārtošana." Pateicoties, manuprāt, ļoti labai sadarbībai ar Saeimu, "kapitālā remonta" pirmais posms ir noslēdzies, jo pagājušonedēļ jūs, Saeimas deputāti, apstiprinājāt amatā jauno Finanšu un kapitāla tirgus komisijas vadītāju. Tagad mums, tā varētu teikt, visi kauliņi ir savās vietās, tagad cilvēkiem tikai jāstrādā un jā dara savs darbs. Līdz tam mums bija jāmaina likumi, bija jāmaina Finanšu un kapitāla tirgus komisijas pilnvaras, nelegālās naudas atmazgāšanas apkarošana jāceļ kā viena no augstākajām prioritātēm. Izdarīts kopīgs darbs. Deviņus

mēnešus valdība strādā, un varētu teikt, ka pirmais posms, no mūsu – valdības – puses un jūsu – likumdevēja – puses, ir noslēdzies. Tagad turpinās darbs pie nākamajiem posmiem.

Mēs kā valdība strādājam deviņus mēnešus. Deviņos mēnešos paveikt brīnumus ir gandrīz neiespējami, kaut gan viens darbs jau ir izdarīts – finanšu sektora uzraudzības sakārtošanas pirmais posms.

Administratīvi teritoriālā reforma gadiem ilgi bijusi nepieciešamība. Mums ir 119 pašvaldības, no kurām mazākajās ir ap tūkstoti iedzīvotāju, lielākajās, kā Rīgā, ir nepilni 700 tūkstoši iedzīvotāju. Vakar vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs Juris Pūce bija Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijā. Komisija pirmajā lasījumā to ir apstiprinājusi, bet vēl notiks debates starp jums, deputātiem, vai tajā nepieciešamas vēl kādas korekcijas. Šīs pašvaldības ar savu dažādību kultūras ziņā nenoliedzami ir liela bagātība. Arī pagastu līmenis mums ir nozīmīgs ar kultūru un piederību vietai. Kas attiecas uz pakalpojumu sniegšanu iedzīvotājiem izglītības, veselības, sociālās aprūpes, drošības jomā – ne visas pašvaldības ir varējušas tās vienmērīgi, kvalitatīvi nodrošināt. Sakārtojot pašvaldību jomu – un tas ir tas, ko mēs jau darām –, tas visbeidzot pavērs iespēju sakārtot vēl divas milzu sistēmas, kas ir divi Latvijas "sāpju bērni", – izglītības sistēmu un veselības aprūpes sistēmu. Ja nesakārtojam pašvaldības, mēs nevarēsim sakārtot ne veselības aprūpi, ne izglītības sistēmu.

Tagad padomāsim mirkli par kaut ko tādu viegli saprotamu, kā pašu veselību! Teiksim, es gribētu būt labākā formā. Jūs katrs varat teikt: "Es gribētu būt labākā formā." Tas populāri un labi skan. Es esmu redzējis sludinājumus, ka var nopirkt dažādas ierīces svara samazināšanai, – sēdi ērtā dīvānā, spaidi pogas un vēders pazudīs, izveidos muskuļus. Var iedzert arī visādus brīnumpulverīšus. Tie visi ir meli.

Ja gribi labu fizisko formu, tas prasīs laiku. Tas prasīs grūtu, neatlaidīgu darbu. Tas nozīmē, ka ir jāatsakās no saldinātiem dzērieniem, no kūkām, ir jāsāk ēst veselīgi un ir jāvingro. Tas nenozīmē tikai nopirkt attiecīgu tērpu, botas un sporta zāles abonementu. Tas ir dārgs abonements, ja neizmanto, tāpēc jāiet uz sporta zāli un ne tikai jādzēr ūdens, bet ir jākāpj uz trenāžiera un jākustas. Tas ir tas, ko mēs kā valdība darām, ja mēs gribam, – un mēs gribam. Mēs sakārtosim mūsu izglītības sistēmu. Tas prasīs laiku un darbu. Ja mēs gribam – un mēs gribam – sakārtot veselības aprūpes sistēmu, tas arī prasīs to pašu. Un ikviens, kas jums sola, ka ar burvju tabletīti visu panāks, ka nedēļas laikā var to sakārtot, – es teikšu, ka tas cilvēks jums melo.

Tagad apskatīsim nedaudz tuvāk vienu no šiem "rūpju bērniem" – izglītības sistēmu. Izglītībai mēs veltām nedaudz virs 8 % no valsts budžeta, vairāk nekā

800 miljonu eiro. Tas ir vairāk nekā aizsardzībai, mūsu skolu jaunatnei mēs veltām lielāku finansējumu nekā visiem karavīriem un viņu aprīkojumam.

Ja mēs sevi salīdzinām ar mūsu ziemeļu kaimiņiem igauņiem, tad redzam, ka mēs pat nedaudz vairāk ieguldām izglītībā nekā viņi, bet tur algas skolotājiem ir krietni lielākas. Kā tas var būt? Mēs ieguldām vairāk, bet lielākas algas pedagogiem ir igauņiem. Atslēgas vārds ir – efektivitāte. Igaunijā reformas, ko mēs tikai tagad īstenojam, jau ir veiktas. Viens rādītājs, pēc kā varam to vērtēt – cik skolotāju ir uz bērnu. Igaunijā ir gandrīz uz pusi mazāk skolotāju uz izglītojamo. Mazāks skolotāju skaits dod viņiem iespēju maksāt lielākas algas. Nenoliedzami, mums ir nepieciešamas maiņas, mums ir vajadzīgas lielākas, spēcīgākas skolas. Mums ir vajadzīgi skolotāji, kuriem mēs varam atļauties maksāt labu algu, lai skolā nebūtu jājautā, vai nākamajā semestrī būs fizikas skolotājs vai bioloģijas skolotājs, bet lai uz fizikas vai cita priekšmeta skolotāja vietu būtu konkurss. Kopā ar administratīvi teritoriālo reformu mēs arī sakārtosim izglītības sistēmu.

Otrs jautājums ir veselības aprūpes sistēma, kas ir daudz apspriests publiskajā telpā. Es tik tiešām izprotu ikvienu ārstu, kas saka, ka viņam vai viņai par savu darbu pienākas labāka alga. Neticu, ka kāds šajā zālē tam nepiekrīt, pieņemu, ka visi tam piekrīt. Ja mēs paskatāmies skaitļos, tad pēdējos trīs gados, neskaitot 2020. gadu, ir papildus ieguldīti 368,7 miljoni eiro veselības aprūpes sistēmā. Trijos gados ir ielikti gandrīz 400 miljoni eiro. Nākamgad mēs plānojam ieguldīt vēl papildu 50 miljonus eiro. Tas ir, gandrīz 450 miljoni eiro ielikti sistēmā – līdz 1,2 miljardiem eiro. Mēs liekam naudu sistēmā – mēs gāzam 100 miljonus, 200 miljonus, 300 miljonus, 400 miljoni jau tagad un vēl, bet kāds ir rezultāts? Vai mums ir mazākas rindas uz veselības aprūpes pakalpojumiem? Es dzirdu sūdzības, ka nav īsti mazākas. Vai mediķi ir apmierināti ar algām? Es dzirdu sūdzības, ka nav apmierināti. Kas ir jādara? Ir jādara viena lieta. Tas pats, kas izglītībā, – efektivitāte.

Un tagad es pateikšu to, ko daudziem varētu nebūt patīkami dzirdēt, bet tas ir jāpasaka. Mēs valstī uzturam apmēram 40 slimnīcas uz diviem miljoniem cilvēku. Mums diemžēl ir slimnīcas, kas kaut gan uz papīra skaitās, ka pakalpojumus sniedz un pat iespējams saņemt par to finansējumu, bet dabā tas tā bieži vien nav, jo vienkārši trūkst personāla. Nevar atrast darbiniekus, kas nāktu darbā par to naudu, ko var piedāvāt. Tas nozīmē, ka mums šīs slimnīcu tīkls ir jāpārveido. Tas, ko Veselības ministrija sauc par "līmeņošanu" – un tā ir pareizā pieeja –, noteikt katrā slimnīcā, kādus pakalpojumus tā sniedz. Slimnīcas būtu piecos līmeņos, un zemākais līmenis – tas būtu tur, kur brūces var apstrādāt, noteikt diagnozi un nodrošināt, ka cilvēks tiek uz tādu slimnīcu, kurā viņam varēs palīdzēt. No pacienta viedokļa nav starpības, vai tuvāk vai tālāk, ja saņem kvalitatīvu aprūpi. Mēs ikviens esam gatavi savus radniekus vest kaut vai uz Rīgu, lai tikai būtu kvalitatīva veselības aprūpe. Mums vajag beigt domāt, ka mēs kā valsts, kas nav

starp turīgākajām Eiropā, varam uzturēt tādu slimnīcu tīklu, ko pat bagātās valstis nevar atļauties. Tas mums būs jāizdara. Tā ir tā saucamā efektivitāte.

Mēs turpināsim ieguldīt naudu veselības aprūpes sistēmā. Piedāvājam 2020. gadā vēl papildu 50 miljonus eiro, bet sistēma ir jāsakārto. Citādi mēs turpināsim ieguldīt naudu, bet ne pacients, ne ārsts to neizjutīs. Tas ir tas, kas mums ir jādara.

Tagad par pašu budžetu. Finanšu ministrs, es pieņemu, runās daudz precīzāk nekā es, ar skaitļiem. Jūs visi esat to izlasījuši. Mēs esam no valdības puses piedāvājuši budžetu, kur pats pamats ir, ka mēs nepalielinām nodokļus iedzīvotājiem. Veidojot valdību, mēs teicām, ka nodokļu sistēmu pārskatīsim reizi trijos gados, un plānots, ka uz 2021. gadu nodokļi tiks pārskatīti.

Kā tradicionāli tas notiek? Valdībai trūkst naudas vienai, otrai, trešai vai desmitai programmai, tad uzliekam vēl kādu nodoklīti. Man nāk prātā tas, ko es pirms gadiem redzēju kādā austrumu zemē, kur bija tādi lieli smagi rati ar mazu, tievu ēzelīti priekšā. Un puika, ne vairāk kā 13 gadus vecs, ar pātagu. Viņš kaut ko savā valodā teica un sīta tam ēzelītim pa muguru. Un viņš bija viņu sītis tā, ka tur jau bija švīkas un asinis. Bet tas ēzelis ratus nevilka. Kāpēc? Jo tas ēzelītis jau nevar. Ir jāpieliek otrs ēzelītis, tad varētu. Mēs nevaram tiem pašiem cilvēkiem, kas jau maksā nodokļus, likt virsū, likt virsū un likt virsū nodokļus. Mums jāpadara sistēma taisnīgāka. Tā, lai visi, kuri Latvijā strādā, vienmērīgi un proporcionāli iemaksātu nodokļus sistēmā.

Šajā budžetā mēs vēl negrozām nodokļus. Sagatavojot 2021. gada budžetu, mēs ieviesīsim lielāku taisnīgumu. Šajā budžetā mēs ne tikai nepalielinām nodokļus, mēs atslogojam zemās algas visās nozarēs. Medicīnas, izglītības vai iekšlietu sistēmā strādājošajiem – visas zemās algas tiks atslogotas ar to, ka mēs no 2020. gada 1. janvāra celsim neapliekamo minimumu līdz 300 eiro. Tas ir solis pareizajā virzienā. Tagad, izaugsmes laikā, jo aizvien tiek prognozēta izaugsme, kaut gan pasaules ārējie ekonomiskie apstākļi nav paši labvēlīgākie – Brexit, Amerikas Savienoto Valstu administrācija turpina preču un tirdzniecības cīņas gan ar Ķīnu, gan arī ar Eiropas Savienību. Tas nenoliedzami palēnina pasaules ekonomiku. Mēs kā daļa no pasaules arī esam tam pakļauti, bet aizvien prognozējam, ka 2020. gadā būs vēl izaugsme. Tas nozīmē, ka arī budžeta izaugsme ir paredzēta. Tieši nākamgad mēs pārsniegsim 10 miljardu eiro sliekšni. Tik liels budžets Latvijā vēl nav bijis, un pilnīgi visās nozarēs ir paredzēts pieaugums. Nav tādas nozares, kur nebūs pieauguma. Pilnīgi visiem ir. Mēs valdības koalīcijā vēl vairāk nekā 150 miljonus eiro papildu naudas pārdalījām, ņemot vērā visas sabiedrības intereses. Ja man kā valdības vadītājam, ja jums kā Saeimas deputātiem, ja mums būtu tikai viena joma jāsakārto, tas aizietu svilpdams! Visi koncentrētos uz vienu, visa nauda – uz vienu jomu, un tā tiktu sakārtota. Bet mums tā nav. No mūsu prioritātēm pirmā, ar vislielāko papildu finansējumu, ir veselības aprūpes sistēma – papildu 50 miljoni eiro. Tam seko

izglītības sistēma – pedagogu algām 23 miljoni eiro. Tad mums iekšlietām ir 18,9 miljoni eiro. Mums ir papildu finansējums kultūras darbinieku algām, kas gadiem ilgi nav pieaugušas, – 13 miljoni eiro, un zīmīgi, ka mēs arī zinātnei esam papildus atraduši nepilnus 8 miljonus eiro. Papildu finansējuma sadalē prioritātēs līdzsvarotas visas sabiedrības intereses. Bet galvenais – tā ir nauda, kas ļaus mums turpināt mūsu valdības galvenās prioritātes – administratīvi teritoriālo reformu, papildu nauda ir paredzēta arī izglītības sistēmas un veselības aprūpes sistēmas sakārtošanai.

Kolēģi! Draugi! Ir tie, kuri sola Dieva brīnumus, un ka dabūsi kaut ko par neko. Es tāds neesmu. Neesmu bijis un nebūšu arī nākotnē.

Manā vadībā mūsu valdība turpinās to, ko mēs līdz šim esam jau pierādījuši, – ka mēs varam izvirzīt skaidrus mērķus, izstrādāt skaidru rīcības plānu un to soli pa solim īstenot. 2020. gada budžets ir viens no maziem soļiem lielajā bildē ceļā uz labklājību.

Kolēģi! Aicinu to atbalstīt.

Paldies jums.